

Diversiteit als uitdaging voor de nieuwe democratie.

Een kijk op de burgertop Amsterdam met uitstapjes naar andere burgertoppen.

Marloes Vlind en Peer Smets¹

Tegenwoordig is er veel ontevredenheid over het Nederlandse democratisch systeem. Oplossingen worden gezocht in onder andere een versterking van de doedemocratie. De afstand en frictie tussen de systeemwereld van de overheid en leefwereld van burgers is een struikelblok voor participatie van burgers. Burgerfora zoals de G1000 brengen in zekere mate de leef- en systeemwereld bij elkaar. Deze burgerfora worden geïnitieerd om meer burgerinitiatieven te stimuleren, maar hebben vaak een homogene samenstelling qua burgers. Echter om meer creativiteit te stimuleren is diversiteit van deelnemers noodzakelijk. Dit paper laat zien hoe burgertoppen in Amsterdam en de G1000 in Uden omgaan met die diversiteit en wat de impact hiervan is. Dit levert inzichten over het waarom diversiteit zo moeilijk te bereiken is en wat hier aan gedaan kan worden.

Inleiding

‘Als het dak van het democratisch huis inderdaad verschrikkelijk lekt, zoals David van Reybrouck bij Zomergasten [een televisieprogramma waarbij een gast aan de hand van zelfgekozen beeldmateriaal dingen bespreekt die hem bezighouden] stelde, kunnen we misschien het glas heffen, maar moeten we wel precies weten waar we gaan staan.’ (Bart Cosijn, wiki Burgertop Amsterdam)

Eén van de initiatiefnemers van de burgertop in Amsterdam geeft hier aan dat de huidige democratie in Nederland waarschijnlijk niet meer goed werkt. Hierbij refereert hij aan Van Reybrouck die aantoont dat de manier waarop de overheid oplossingen zoekt voor problemen en hoe de burger zich hierin kan vinden onder druk staat in het Nederlands democratisch bestel. Van Reybrouck (2014)

¹ We willen Marcel Boogers, Ank Michels en Harmen Binnema bedanken voor hun commentaar op een eerdere versie van dit working paper, dat gebaseerd is op door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en de Vrije Universiteit gefinancierd onderzoek naar de G1000. Beide auteurs zijn werkzaam op de Vrije Universiteit, afdeling sociologie. Emailadressen: m.vlind@vu.nl en p.g.s.m.smets@vu.nl

verwijst hierbij naar het democratisch vermoeidheidssyndroom, wat door een onderdeel van de representatieve democratie veroorzaakt wordt; de electoraal-representatieve democratie. Barsten in het systeem zijn volgens Van Reybrouck zeer nuttig; ze zouden kunnen leiden tot verandering. Het is van belang om juist die plek op te zoeken waar verandering mogelijk is en waar meer ruimte ontstaat voor een directe betrokkenheid van burgers naast het representatieve democratische systeem. Om het schuren tussen de overheid en burgers inzichtelijk te maken zal hieronder de logica van beide werelden besproken worden. Vaak zien bewoners zich als ondergeschikt aan de lokale overheid, hetgeen het beste geïllustreerd kan worden met onderstaande nog niet eerder gepubliceerde quotes, die vergaard zijn tijdens eerder onderzoek van Smets. Hierbij moet worden opgemerkt dat deze quotes uiterst laten zien; de werkelijkheid behoeft meer nuancering. Uiteraard liggen de twee werelden in de dagelijkse praktijk niet altijd zo ver uit elkaar en zijn er ook ambtenaren die zich kunnen verplaatsen in de leefwereld en burgers die geen problemen ondervinden met de systeemwereld.

Bewoners die in contact treden met de lokale overheid rapporteren:

- Ze zeiden: 'U hoort nog van ons'
- Het was ons idee/initiatief, maar het is van ons afgenomen
- We worden niet serieus genomen
- Ze begrijpen niet wat wij willen

Ambtenaren reageren op burgers met de woorden:

- Daar gaan wij niet over
- Dit past niet in het collegebeleid
- We hebben op dit moment andere prioriteiten
- Dit schept een precedent en dan is het hek van de dam
- Burgers zijn niet in staat om dergelijke complexe afwegingen te maken
- Daar gaan burgers niet over
- Uiteindelijk beslissen wij

Wat hier aan ten grondslag ligt is het verschil tussen de leefwereld van burgers en de systeemwereld van de overheid. De leefwereld van de burger wordt gekenmerkt door ondernemerschap en kennisontwikkeling aan de basis, hetgeen Scott (1998) *metis* noemt. Bij de aanpak van problemen wordt hier gezocht naar een proces aanpak die effectief is. Hierbij gaat men risico's niet uit de weg.

Bij de systeemwereld moet men eerder denken aan de kennis van professionals, hetgeen Scott (1998) *techne* noemt. Bij de aanpak van problemen wordt uitgegaan van een SMART aanpak, waarbij procedures en blauwdrukken de boventoon voeren. Hier is sprake van risicomijdend gedrag en wordt gezocht naar het institutionaliseren van initiatieven. Wanneer principes vanuit het systeem worden overgenomen in het dagelijks leven spreekt Habermas van kolonisatie van de leefwereld (Habermas, 2012: 696).

Om te kunnen kijken waar de systeem- en leefwereld wel of niet samenkomen is Gaventa's (2006) indeling van ruimtes bruikbaar. Hij presenteert een continuüm van een gesloten ruimte, een uitnodigende ruimte naar een geclaimde of gecreëerde ruimte. Dit zijn ruimtes waar burgers mogelijk invloed kunnen uitoefenen op beleid, discours, besluiten, relaties en belangen. Een gesloten ruimte is een ruimte waar besluiten genomen worden door de (semi-)overheid achter gesloten deuren. Indien de deuren op een kier gezet worden of geopend worden voor burgerparticipatie spreekt men van een uitnodigende ruimte. Bij een geclaimde ruimte eisen minder machtige partijen ruimte op van de meer machtige of creëren er één zelf. In de praktijk kunnen deze ruimtes veranderen in een andere vorm. In deze ruimtes kunnen ook personen van de (semi-)overheid uitgenodigd worden om aan te schuiven. Eén van de fundamentele vragen is of in Nederland de leefwereld sterk van onderop verandert door middel van een gecreëerde of geclaimde ruimte of via een uitgenodigde ruimte waar de overheid een grote rol speelt bij het stimuleren en financieren van bewonersinitiatieven.

In het Tijdschrift voor Sociale Vraagstukken werd over de inkadering van bewonersinitiatieven het voorjaar 2015 een debat gevoerd tussen enerzijds Rotmans en anderzijds Tonkens en Duyvendak. Hier gaat het erom welke veranderingen plaats vinden in de zogenaamde Nederlandse participatiesamenleving en hoe die geïnterpreteerd worden. Rotmans (2015a) ziet onder burgers veel vernieuwende initiatieven op vele gebieden ontstaan, variërend van huizenbouw tot zorg. Voorbeelden zijn lokale energie initiatieven, financiële coöperaties, broodfondsen (onderlinge verzekeringen voor langdurige ziekte van zelfstandige ondernemers), en zorgcoöperaties. Deze beweging wordt vooral gedragen door gedreven burgers, zzp'ers en sociaal en commerciële ondernemers. De beweging van onderop groeit, aldus Rotmans (2015b), hetgeen ook te zien is aan het ontstaan van fysieke broedplaatsen (o.a. Pakhuis de Zwijger in Amsterdam, Seats2Meet in verschillende steden in het land), virtuele broedplaatsen (o.a. Nudge.nl) en het platform Nederland Kantelt (www.nederlandkantelt.nl). Rotmans verwacht dat de beweging van onderop verder door zal groeien en zal zorgen voor een kanteling in de Nederlandse samenleving.

Tonkens en Duyvendak (2015a) stellen vragen bij de door Rotmans verwachte kanteling in de Nederlandse samenleving en vinden dat zulke uitspraken niet gedaan kunnen worden zonder empirische onderbouwing. Zij geven bovendien aan dat veel burgerinitiatieven niet van onderop ontstaan maar door de overheid geïnitieerd zijn en gedragen worden door betaalde krachten. In een later reëliek geven Tonkens en Duyvendak (2015b) aan dat toekomstvoorspellingen niet in de wetenschap thuis horen omdat we de toekomst niet kunnen kennen, maar ook dat vanuit democratisch oogpunt de toekomst voor burgers maakbaar is, dus open en niet vastgelegd.

Bij beide gezichtspunten zien we een andere focus. Rotmans pretendeert meer van onderop te kijken terwijl Tonkens en Duyvendak meer de werkelijkheid benaderen met een overheidsbril op (cf. Rotmans, 2015b). Beekers (2015) heeft zich over bovenstaand debat gebogen en geeft aan dat uitspraken van wetenschappers over de samenleving per definitie normatief en bescheiden van aard zouden moeten zijn.

Ongeacht wie er gelijk heeft in bovenstaand debat, is het van belang dat de verhouding tussen overheid en burger aan het veranderen is doordat de overheid terugtreedt en er meer initiatief van de burger verwacht wordt. Hieraan ligt ten grondslag om weg te komen van uniforme oplossingen ten gunste van meer diversiteit qua aanpak van maatschappelijke problemen. Voor zo'n aanpak is een procesaanpak noodzakelijk (cf. Van Lindert et al. 2014: 401). Rotmans schrijft over deze diversiteit:

'De groeiende beweging van onderop is heterogeen, chaotisch en mist een eenduidige richting. Alleen *bottom-up* is niet genoeg. Meer dan ooit is er een behoefte aan een overheid die als gids richting geeft aan de beweging van onderop door te faciliteren; richting geven en ruimte bieden.' (Rotmans, 2015b: 27)

Eén van de problemen is de toenemende tweedeling in de samenleving tussen actieve hoogopgeleide mensen en passieve minder hoogopgeleide en kwetsbare mensen (van Houwelingen, Boele en Dekker, 2014). In veel burgerinitiatieven is er sprake van homogene groepen, maar de praktijk laat zien dat er ook met heterogene groepen - qua sociale klasse en etniciteit - gewerkt kan worden zoals in de Meevaart, een buurthuis in Amsterdam Oost (Smets en Azarhoosh, forthcoming). Ook in burgerfora valt het vaak op dat er relatief homogene groepen opereren (o.a. Michels en Binnema, 2015a, b; Smets en Vlind, 2015). Het is nu juist binnen de burgerfora dat er gezocht wordt naar het creëren van heterogeniteit. Dit was al een belangrijke factor voor de organisatie van burgerfora, maar lijkt recentelijk steeds centraler te komen staan. Dit bleek onder meer tijdens de bijeenkomst van de G1000 University in Leusden in september 2015. Het belang van een brede

vertegenwoordiging van de samenleving ligt in (1) democratische waarden en (2) het creëren van creativiteit en innovativiteit (o.a. Tremblay en Pilati, 2013).

Het doel van dit paper is om zicht te krijgen op het belang van diversiteit binnen burgerfora en hoe dat past bij de ervaringen van zo'n burgertop. Hiervoor zijn bij verschillende burgertoppen data verzameld door middel van participerende observatie, informele gesprekken en semi-gestructureerde interviews. De vraag die centraal staat in dit paper is: Welke ervaringen zijn opgedaan met de burgertoppen in Amsterdam en met bijzondere aandacht voor het betrekken van een diverse groep van deelnemers in Amsterdam en elders gehouden burgertoppen? Om antwoord op deze vraag te geven is het paper als volgt opgebouwd. Eerst zal het thema diversiteit theoretisch verder uitgediept worden. Vervolgens zal aandacht besteed worden aan de burgertop in de Amsterdamse wijk de Pijp en de stedelijke burgertop. Tussendoor zullen uitstapjes naar diverse burgertoppen inclusief G1000-en gemaakt worden. Uiteindelijk wordt aandacht besteed aan de follow up van de burgertop Amsterdam en haar analyse.

De noodzaak van diversiteit

Eén van de grote uitdagingen van deze tijd is hoe de samenleving omgaat met de toegenomen diversiteit qua sociale klasse, leeftijd, leefstijl en etniciteit. Dit zien we terug in het gebruik van de stedelijke (semi-)publieke ruimte, die mogelijkheden biedt voor verschillende groepen mensen om elkaar te ontmoeten (Bottomley en Moore, 2007: 172). De toename van superdiversiteit (Vertovec, 2007) kan leiden tot meer sociale menging waarbij er een bereidheid is om te delen met andere groepen maar er zijn ook segregatiestrategieën die sociale menging uit de weg gaan (Bridge et al., 2014: 1134-35). Zo kunnen er fricties en ongemakkelijkheden ontstaan in ontmoetingen tussen burgers met verschillende etnische achtergronden of leefstijl (Rose, 2004: 281). We zien ook dat diegenen die diversiteit opzoeken in buurten dit vaak niet omzetten in alledaagse interactie met mensen met andere achtergronden. Net als anderen, opereren actieve, sociale participanten vaak in homogene groepen en zien de diversiteit meer als een context; of als het behang dat de omgeving waarin ze zitten kleurt (o.a. Smets en Hellinga, 2014; Smets en Snee, forthcoming).

Binnen organisatiestudies zien we dat diversiteitsissues een grote rol spelen. Zo laten Ghorashi en Sabelis (2013) zien dat er behoefte is aan het herformuleren van concepten van diversiteit in relatie tot hedendaagse praktijken van samenwerking, experimenten, en verandering binnen en buiten organisaties. Ze bespreken verschillende theoretische benaderingen, hetgeen te ver gaat om hier allemaal te bespreken. We beperken ons tot de inzichten van Foucault, die spreekt over discursieve macht, die niet gaat over dominantie of verzet van groepen, maar wel over routinisering,

formalisering en alledaagse praktijken die overal aanwezig zijn. Macht houdt hier een hiërarchie in waarin de meerderheid domineert en minderheden daaraan ondergeschikt zijn. Vaak is er de neiging om de minderheid en leden van die minderheid te vragen om zich totaal aan te passen en te assimileren, of ze worden gemarginaliseerd in de organisatie. In beide situaties wordt de ander vanuit het dominante discours als minderwaardig gezien.

De uitdaging is om te kijken hoe er met diversiteit omgegaan kan worden en wat dit oplevert voor burgerparticipatie en burgerfora. Binnen groepen is het voor het creëren van een gezamenlijke basis belangrijk dat er een dialoog of deliberatie - te luisteren naar elkaar, elkaar te horen en verschillende visies te waarderen - plaatsvindt. Het zijn juist de persoonlijke verhalen waar, ondanks individuele verschillen, een gezamenlijke basis in gevonden wordt die gezamenlijke actie stimuleert (o.a. Fishkin en Luskin, 2005; Fung en Wright, 2001; Levine et al., 2005). Het is als het ware een proces waarin individuele trajecten uitmonden in een collectief verhaal met elkaar overlappende identiteiten, die overbruggend sociaal kapitaal omzet in samenbindende verbanden. Als de individuele verhalen belangrijk zijn bij het creëren van nieuwe verbindingen dan kunnen de gezamenlijke verhalen over behaalde successen en overwinnen van obstakels van groot belang zijn om deze verbanden te verduurzamen (Putnam en Feldstein, 2003: 284).

Met behulp van deliberatie kan naar een consensus toegewerkt worden (o.a. Levine et al., 2005), maar daarbij kan men het gezamenlijke verliezen als er een mengsel van ideeën ontstaat waar de afzonderlijke deelnemers zich niet meer in herkennen. Binnen deliberatieve processen ligt dan ook steeds meer het accent op het verkrijgen van een gezamenlijke basis (common ground) waarbij gezocht wordt naar overlappende zaken, omdat dit in potentie het gezamenlijke meer kan verduurzamen. Het is nu juist die gezamenlijke basis die mogelijkheden schept om de dualiteit van gelijk en anders zijn te overbruggen. Hier zien we dat er overeenstemming ontstaat zonder hetzelfde te zijn of te worden. In woorden van Oseen (1997: 55):

‘[W]e can assert (...) difference without inevitably and simultaneously reconstructing hierarchy, by theorizing difference as contiguity, or difference side by side, without sameness as the norm or the anchor by which difference is constituted.’

Voor het optimaliseren van creatieve ideeën is deelname van mensen met diverse achtergronden absoluut een voorwaarde. Surowiecki (2005) geeft aan dat diversiteit de mogelijkheid schept om verschillende perspectieven en visies te gebruiken die veelal ontbreken in besluiten van homogene groepen. Homogene groepen zijn goed in waar ze in gespecialiseerd zijn maar hebben vaak problemen om alternatieve oplossingen te vinden. Dit is tekenend voor bijvoorbeeld het blauwdruk-denken, focus op efficiëntie en algemeen geaccepteerd jargon binnen de homogene systeemwereld.

Maar ook ontmoetingen tussen burgers met veel onderlinge overeenkomsten en daaruit voortkomende (vaak onzichtbare) gedeelde vanzelfsprekendheden hebben te maken met deze belemmering. Diversiteit biedt hier een mogelijke oplossing. De praktijk laat zien dat een grote groep met verschillende individuen tot betere en meer robuuste voorspellingen en meer intelligente oplossingen komt dan de best geschoolde beslisser (p. 29-32).

Het bereiken van diversiteit is niet altijd makkelijk. Zoals uit eerdere onderzoeken is gebleken (o.a. Michels & Binnema, 2015a, b; Smets en Vlind 2015) worden G1000-en en vergelijkbare initiatieven vooral bezocht door 'witte' hoogopgeleide mensen van middelbare leeftijd en ouder. Smets en Vlind (2015) gaven aan over de wijk G1000 in de Amersfoortse wijk Kruiskamp dat er een open houding lijkt te zijn voor iedereen, maar dat er in de praktijk impliciete waarden worden gehanteerd waar buitenstaanders zich op moeten aanpassen. Het delen van ervaringen en verhalen met onbekenden, in de setting van subgroepen aan tafels in een grote zaal, vraagt om zowel communicatieve en taalkundige vaardigheden als om de moed om kwetsbaarheid te tonen. Dit vraagt dan ook om een veilige omgeving, die voor velen niet vanzelfsprekend is wanneer zij zich onzeker voelen over bijvoorbeeld het beheersen van de Nederlandse taal (etnische drempel), het niveau van communicatie (intellectuele drempel) en de alcoholische 'borrel na afloop' (religieuze drempel). In het huidige sociale en politieke klimaat waarin de nadruk op polarisatie regelmatig de boventoon voert, zijn ook ontmoetingen op een kleinschaliger niveau tussen mensen die verschillen in leeftijd, sekse, etniciteit, religie en opleidingsniveau alles behalve vanzelfsprekend.

Diversiteit is een essentiële voorwaarde om meer creativiteit in een deliberatief proces te laten plaats vinden. Duurzame sociale innovatie gaat niet zozeer om de hoogopgeleide denkers en experts, maar veel meer om wat totaal uiteenlopende individuen met elkaar kunnen vinden (Page in Chwalisz, 2015; Owen 1993: 13). Ghorashi (2013: 45) merkt hierover op:

'In deze democratische cultuur gaat het om competenties om de publieke ruimte zo vrij mogelijk te houden van de dominantie van willekeurig welke groep. De eerste stap naar een gedeeld burgerschap begint dus met de vervanging van een mindset van de verplichtende meerderheidsnorm door een mindset van een op de democratische cultuur gebaseerde gelijkwaardigheid.'

Voor het zoeken naar nieuwe vormen van verbinding waarbij diversiteit essentieel is, spreekt Ghorashi (2012) over zogenaamde vertraagde tussenruimtes waar verhalen gedeeld kunnen worden. Zo'n tussenruimte is een ruimte 'zonder vooropgestelde oordelen, waardoor het mogelijk wordt te experimenteren met verschillende invalshoeken, perspectieven en patronen' (Ghorashi, 2010: 41).

Hoewel het belang van diversiteit breed gedragen wordt, ook door initiatoren van G1000-en en burgertoppen, is het bij de tot nu toe onderzochte initiatieven nog niet gelukt om daadwerkelijk diversiteits-inclusief te zijn. De pogingen om een diversiteit aan deelnemers aan te trekken worden vooral gezocht in de manier van werving. In Arnhem werd een burgertop gehouden, genoemd Werkconferentie Arnhem Agenda, waarvoor geëxperimenteerd is met de loting - inclusief een grotere sample in wijken met een lage opkomst bij verkiezingen. De ingelote personen die zich gemeld hebben voor deelname bleken ondanks de grotere sample weinig divers te zijn; overwegend 'wit', middelbare leeftijd en hoogopgeleid. Vervolgens zijn wild cards uitgedeeld aan mensen die specifiek uitgenodigd zijn. Dit zorgde voor de opkomst van deelnemers met een etnisch diverse achtergrond, maar weliswaar nog steeds een minderheid. Het streven naar diversiteit en de impact hiervan binnen burgertoppen behoeft dan ook (nog) meer - of wellicht andere - aandacht.

Amsterdamse burgertop 2015

In Amsterdam heeft een stedelijke burgertop plaatsgevonden in juni, die voorafgegaan is door een buurttop in de Amsterdamse buurt de Pijp. Beiden zullen hieronder besproken worden. Vervolgens zal gekeken worden naar de follow up na de burgertop. Tussendoor worden uitstapjes gemaakt naar met name de G1000 in Uden. We zullen eerst een uitgebreide beschrijving van de burgertoppen geven om een context te schetsen waarbinnen later diversiteit meer in detail besproken kan worden.

Een voorproefje in de Pijp

Op zaterdag 7 maart 2015 vindt er een G250 buurttop plaats in de Amsterdamse buurt de Pijp. Het initiatief van deze buurttop ligt bij een aantal burgers dat zich bezighoudt met budgetmonitoring waarbij een buurtbegroting door bewoners zelf wordt gemaakt. Om de wensen vanuit de buurt in kaart te brengen hebben zij de G250 voorgesteld. Nadat de bestuurscommissie van stadsdeel Zuid het plan omarmd had is er een werkgroep ter voorbereiding van de top ontstaan van bewoners, ondernemers, leden van de bestuurscommissie en ambtenaren. Bewoners van de Pijp konden zich online aanmelden voor de buurttop. Uit de aanmeldingen zouden 250 bewoners geloot worden die daadwerkelijk deel mochten nemen. Uiteindelijk is besloten om iedere aangemelde persoon toegang te geven. Voorafgaand aan de buurttop is een enquête gehouden onder bewoners over welke thema's zij belangrijk vinden voor de buurt. De enquête is door 1047 burgers en ondernemers ingevuld, waarvan 80% hoogopgeleid is. Aan de hand hiervan heeft de werkgroep 26 thema's

samengesteld die de gespreksonderwerpen aan de tafels tijdens de top zijn (website G250 Buurttop de Pijp).

De buurttop, die wordt gehouden op de bovenste verdieping van de Heineken Experience [brouwerij museum], is druk bezocht door een vrijwel volledig 'wit' publiek. Bij binnenkomst krijgen de deelnemers kaartjes voor twee gespreksrondes met de twee thema's van hun keuze. Na een korte plenaire introductie - 'het gaat niet om het beste idee', 'stel je mening uit' - starten de gespreksrondes aan 26 thematafels verspreid over twee zalen. In de eerste ronde benoemen de deelnemers hun wensen betreffende het thema; uiteindelijk moet de groep gezamenlijk drie wensen formuleren. Het proces zoals dat verloopt wordt geïllustreerd met de tafel die zich bezighoudt met het thema diversiteit. Hier ligt de focus op de afname van het aantal sociale huurwoningen en de daardoor ontstane 'veryupping' van de buurt. Al snel maken wensen plaats voor het benoemen van wat er allemaal fout gaat bij het stadsdeel. De stadsdeelvoorzitter die ook aan tafel zit onttrekt zich steeds meer van het gesprek; zijn bijdrage beperkt zich tot het af en toe geven van praktische informatie en cijfers. Na de eerste ronde blijven de drie opgeschreven wensthema's op tafel liggen: 1) diversiteit buurt behouden door voldoende sociale huurwoningen te behouden; 2) sociale cohesie; 3) buurtgerichte ondernemingen.

Met een nieuwe samenstelling van deelnemers worden er vanuit deze wensen twee concrete ideeën bedacht van wat bewoners en ondernemers hiermee kunnen doen. De ronde begint met weerstand van verschillende deelnemers: 'Dit zijn niet onze wensen, maar die van de vorige groep'; 'Ik snap niet eens wat ze met die wensen bedoelen.' Eén van de deelnemers merkt op dat de wensen passief geformuleerd zijn: 'Hier kunnen wij zelf niets mee doen. Dit is allemaal aan de gemeente'. Een andere deelnemer schuift haar stoel naar achter en zegt dat dit geen zin heeft omdat je als bewoner toch geen inspraak hebt op wat er bij de gemeente gebeurt. Er ontstaan subgesprekken aan tafel, voornamelijk gericht op kritiek op de gemeente Amsterdam. De middag wordt plenair afgesloten door te stemmen op de ideeën van de 26 tafels. Op statafels staan laptops waarop per groep gestemd kan worden. Dit proces duurt erg lang aangezien er 26 tafels aan bod komen. Enkele plenaire reacties van deelnemers op de burgertop:

'Ik kwam als een idealist binnen en ga als een volwassen man weg.'

'Een soort House of Cards [een Amerikaanse televisieserie over politieke intriges], veel politiek. Dat is wat er aan de tafels vooral aan bod kwam. Er zit veel meer poëzie in de bewoners van de Pijp dan er nu uitkwam.'

‘Ik had over meer ideeën willen denken, maar het mochten er maar twee zijn per tafel. Nu moet ik op iets stemmen wat ik eigenlijk niet wil.’

‘Leuke dag, maar wel echt een beginnersdag. Mensen weten heel weinig over de inhoud. Volgende keer moet er voorafgaand goed leesbare informatie komen over de thema’s.’

Opvallend is dat de ideeën waar het meest op gestemd wordt bestaan uit formele handhaving: restricties, hogere boetes en strengere aanpak door politie. Er wordt door de werkgroep en het stadsdeel gezocht naar een passend natraject en eventuele implementatie van ideeën. De opkomst op een in het voorjaar door de werkgroep georganiseerde follow up avond voor bewoners was nihil. Tijdens een volgende follow up in september was er volgens een deelnemer een aanzienlijk grotere opkomst en werd er onder meer gesproken over een amfitheater dat als fietsenstalling kan dienen op het Heinekenplein.

Vorbereiding Burgertop Amsterdam

Een aantal maanden na de lage opkomst bij de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2014 en het daarna uitblijven van een coalitieakkoord plaatsen de initiatiefnemers van de burgertop Bart Cosijn en Yvette Jeuken (2014) een opinieartikel in Het Parool. Hierin roepen zij mede-Amsterdammers op om het heft in eigen handen te nemen en zetten hiermee een eerste stap in de aanloop naar de Burgertop Amsterdam die op 5 juni 2015 plaatsvond. Eerder was er vanuit de gemeentepolitiek (Groenlinks en D66) al het idee geopperd om in de coalitieafspraken een paragraaf wit te laten om deze samen met burgers in te vullen. Hoewel dit idee niet van de grond is gekomen vormt deze ‘uitgestoken hand’ vanuit de volksvertegenwoordiging een extra stimulans voor de initiatiefnemers om hun idee tot uitvoering te brengen. Na de publicatie van het opiniestuk verzamelen zich zo’n 20 mensen die zich als vrijwilliger willen inzetten voor de organisatie van de burgertop. Er worden vijf teams gevormd met als thema organisatie, methode, diversiteit, communicatie & PR en het kernteam (website Burgertop Amsterdam).

Nadat er aanvankelijk gekozen is om de naam G1000 te gebruiken is daar tijdens het voortraject van afgestapt. Er worden een aantal keuzes gemaakt die niet binnen bepaalde G1000-principes vallen. Zo wordt er niet gekozen voor een loting van deelnemers maar voor mensen zichzelf aan te laten melden via de website. Er wordt hierbij flink ingezet op het bereiken van een divers publiek. Door te werken met ambassadeurs, actieve en soms bekende burgers en professionals van diverse komaf, die hun achterban mobiliseren om deel te nemen aan de burgertop, wordt er gestreefd naar een zo

divers mogelijke samenstelling. De ambassadeurs zijn prominent op de website van de burgertop te zien.

Daarnaast is ervoor gekozen om de gespreksthema's van tevoren vast te stellen. Net als bij de buurttop in de Pijp is er een enquête uitgezet waarin gevraagd wordt wat belangrijke thema's gevonden worden, alleen nu wordt deze enquête alleen onder deelnemers gehouden en niet onder bewoners in het algemeen. De organisatie heeft 35 thema's vastgesteld op basis van de meest voorkomende punten in de enquêtes. Op de dag zelf kunnen de deelnemers een thema kiezen waar zij de rest van de dag mee bezig zullen zijn.

Iedere tafel heeft een tafelvoorzitter en een notulist met een iPad. Deze kregen van tevoren een training en de opdracht om achtergrondinformatie over het thema mee te nemen zodat er tijdens de gespreksrondes feiten en cijfers rond het thema beschikbaar zijn. Ook werd er door hen alvast een inventarisatie gedaan van organisaties die belangrijk kunnen zijn in de follow-up.

Beschrijving burgertop Amsterdam

Op zaterdag 6 juni 2015 begint de Burgertop Amsterdam in de Zuiderkerk in de Amsterdamse binnenstad om 9.30 uur. Deelnemers lopen de kerk binnen, krijgen een naamsticker en registreren zich voor een thema waar ze zich die dag mee bezig willen houden. Er zijn vrijwilligers die zich bezig houden met de registratie en er zijn ontvangstteams die de deelnemers naar hun tafels begeleiden. Over twee verdiepingen (met balkon) zijn 35 ronde tafels verspreid waar per tafel zo'n tien personen aan kunnen zitten. De centrale moderator verwelkomt de aanwezigen plenair. In een kort vraaggesprek met de initiatiefnemers Bart Cosijn en Yvette Jeuken wordt benadrukt dat er na de Burgertop geen wensenlijstje naar de gemeenteraad wordt gestuurd. Het gaat vooral om wat burgers zelf kunnen doen op korte en op lange termijn. Vervolgens is het woord aan wethouder/locoburgemeester Laurens Ivens. Hij vindt het erg mooi om te zien dat mensen hun denkkracht ter beschikking stellen. Politiek is maar een deel van het verhaal, hoe lokaler hoe meer er samengewerkt kan worden, in tegenstelling tot de politiek met zijn voors en tegens. Tenslotte benadrukt hij dat de ideeën wel 'juridisch haalbaar en financieel betaalbaar' moeten zijn. Pas dan kunnen ze gerealiseerd worden.

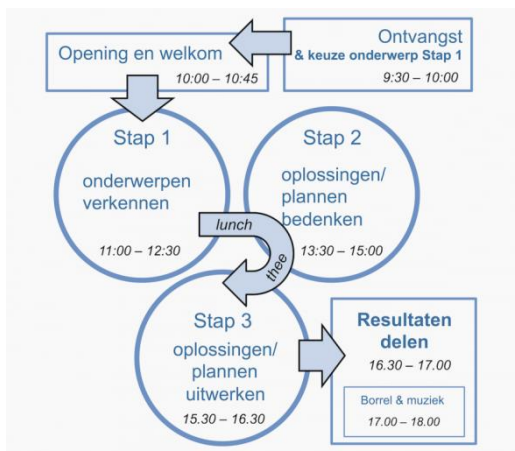
Als daarna de oud-burgemeester van Amsterdam Job Cohen op het podium staat vraagt hij de deelnemers zich niet te veel aan te trekken van de oproep van Ivens om de ideeën 'juridisch haalbaar en financieel betaalbaar' te laten zijn. Hij benadrukt dat dat nou juist is waar ze zich vandaag niet door moeten laten beperken. De gemeente zou dingen moeten faciliteren en niet bedenken.

Vervolgens vertelt hij over het onderzoek naar de G1000en in Nederland. Aan het eind van de plenaire introductie presenteert Bart Cosijn met behulp van een powerpoint de vijf principes van de Burgertop:

- 1) Onafhankelijke top
- 2) Voor en door burgers
- 3) Uit de hele stad
- 4) Wij zijn allemaal Amsterdammers
- 5) Geen spreekbuis voor belangengroepen

Hij benadrukt dat het belangrijk is veel te luisteren, vooral voor de mensen die normaal gesproken veel praten. Nadere instructies zijn: 'Spreek vanuit jezelf en niet als vertegenwoordiger van een groep. Als je ambtenaar bent, laat dan je functie los en ben hier als mens. Deelnemers mogen tussen de rondes door een ander thema kiezen als ze dat willen.' Om een indruk te krijgen van het dagprogramma zie figuur 1.

Figuur 1 Programma burgertop Amsterdam



Bron: website Burgertop Amsterdam

Het programma van de burgertop is heel anders van aanpak dan de G1000 Uden, die oplossingen zocht in een technocratische selectieprocedure voor deelnemers (zie Box 1). Hier zien we dat het sociale proces dat aan de basis van een burgertop ligt overruled wordt door een inventieve selectieprocedures via de computer.

Box 1. Een blik op G1000 Uden

Op 4 oktober 2014 is er op een Udens industrieterrein een mooi ingerichte ruimte met onder andere kroonluchters waar burgers bijeen komen om te praten over wat zij belangrijk vinden voor Uden. Udenaren hebben een uitnodiging gehad om zich aan te melden voor de G1000. Bij 1000 deelnemers zou men tot loting uitgaan. Uiteindelijk zijn er ongeveer 250 deelnemers aanwezig, die bijna zonder uitzondering blank en vooral van middelbare leeftijd of ouder zijn. Er is een goede catering met lekkere hapjes en een goed verzorgde lunch, waarvoor de lokale middenstand het één en ander gesponsord heeft. Bovendien leuken kunstenaars het geheel op met geperste papier-maché stenen die gestapeld worden tot een prachtig bouwwerk en een improvisator zorgt voor amusement en liedjes over wat er die dag gebeurt. In deze gezellige setting wordt hard gewerkt aan het maken van een prioriteitenlijst met behulp van de gekomen burgers. Zij zitten aan tafels waar een computerscherm zichtbaar is voor de deelnemers. Er zijn diverse ingenieuze selectieprocedures bedacht voor de selectie van de thema's die burgers het belangrijkste vinden.

In de eerste ronde worden per tafel 10 ideeën bedacht die op witte papier-maché stenen geschreven worden. Pas als dat klaar is worden verhalen uitgewisseld die nodig zijn om een gezamenlijke basis te vormen. Dit wordt snel afgekapd omdat er keuzes gemaakt moeten worden. De nadruk op het maken van selecties staat centraal in alle rondes die volgen. In deze rondes moeten de tien ideeën per tafel, in totaal 400 ideeën in de hele zaal, teruggebracht worden naar respectievelijk 160, 30 en 10 ideeën.

Bij de tweede ronde moeten de deelnemers vier ideeën selecteren per tafel, gevolgd door ronde 3 waar 5 tafels elektronisch gekoppeld worden. Gezamenlijk zijn er 5×4 ideeën = 20 ideeën. De deelnemers schrijven op stickers aan welke vijf ideeën zij een voorkeur geven. Als al die stickers op een A4-tje zijn geplakt komt men er achter dat het moeilijk is om te bepalen welke ideeën er door zijn en welke niet. Er is een instructie op het beeldscherm waarop staat dat de punten die toegekend worden aan plaats 1-5 verschillend zijn; dit verloopt niet overal goed. Bovendien zijn er discussies over welke ideeën buiten de boot vallen omdat ze nogal wat stickers hadden en er maar vijf door kunnen naar de volgende ronde.

In ronde 4 worden nog meer tafels elektronisch aan elkaar gekoppeld. Met behulp van stemformulieren wordt er een score van 1 t/m 4 toegekend aan de ideeën. Per tafel worden de cijfers per idee opgeteld. Uiteindelijk wordt het eindcijfer gedeeld door het aantal deelnemers en afgerond op een heel getal (1-4). Deze cijfers worden ingevoerd in de computer en de einduitslag wordt berekend voor alle gekoppelde tafels.

De 10 geselecteerde thema's worden verdeeld over tafels. Hier is het idee dat burgers zich over een idee buigen en kijken wat daarmee moet gebeuren. Hier worden de volgende vragen meegegeven aan de deelnemers: Wat levert het idee op? (waarde); Voor wie het belangrijk? (doelgroep); Wie kan er zelf een rol in spelen? (stakeholders); Wat hebben we nodig? (middelen); en Wat zijn de knelpunten? (risico's)

Als er wat meer gekeken wordt naar het verloop van het proces gedurende de dag dan valt het op dat er nauwelijks ruimte was voor het uitwisselen van verhalen tussen de deelnemers die bij elkaar zaten aan een tafel. Er moet snel resultaat gericht gewerkt worden. Diverse tafelvoorzitters geven aan dat de selectieprocedures soms erg complex waren. Waargenomen is dat er ook tafelvoorzitters zijn die het ook niet meer weten en maar pragmatisch een keuze maakten. Dit kan erop duiden dat de procedures te ingewikkeld waren en/of de training van de tafelsecretarissen aan tafel onvoldoende was. Op het eind van de dag werd er gewerkt aan de uiteindelijke lijst en werden burgers gevraagd om hier input voor te leveren. Opvallend was dat deze participanten meer gericht waren op het scherm waar aandachtspunten aan toegevoegd moeten worden en weinig met elkaar bezig waren. Tijdens deze dag ligt er meer accent op het verkrijgen van materiaal voor de gemeente en in mindere mate op het bevorderen van participatie van burgers.

bron: onderzoek Smets en Vlind

Tijdens de eerste gespreksronde van 11.00 tot 12.30 uur wordt het thema verkend en worden er persoonlijke ervaringen uitgewisseld. Opvallend is het dat er tafels te weinig of zelfs geen deelnemers hebben, waarna tafels samengevoegd worden. Aan de tafels wordt druk gepraat over de thema's, maar hier voert een rationeel/intellectueel debat de boventoon. Persoonlijke ervaringen worden weinig gedeeld. Opvallend is het dat er veel door gepraat wordt over definities en formuleringen van woorden en zinnen.

De ronde eindigt in het formuleren van een 'uitdagende vraag' waar een oplossing voor bedacht kan worden. Onderstaand voorbeeld bij het bespreken van een vraag met betrekking tot burgerparticipatie geeft inzicht hoe het proces verloopt. Er zitten tien mensen aan tafel, inclusief een ambtenaar van stadsdeel Noord die als waarnemer aanwezig is, een tafelvoorzitter en een notulist. Met name de twee deelnemers die verbaal sterk zijn voeren het gesprek. De vragen om juiste formuleringen volgen elkaar op aan de tafel: Hoe kunnen we zorgen dat burgerparticipatie niet belemmerd wordt? Wat is participatie? Hoe breng je werelden bij elkaar? Hoe kom je tot een heldere definitie van participatie? Hoe maak je politieke invloed van burgers en buurt een gegeven?

De tijd dringt en de tafelvoorzitter formuleert op papier vanuit de voorgaande vragen een definitieve vraag: 'Hoe zorgen we ervoor dat de invloed van burgers en buurten een gelijkwaardige positie heeft in de besluitvorming in de stad?'. Op haar vraag of de groep het hiermee eens is antwoorden alleen de twee praters, de rest van de deelnemers reageert niet en zit van de tafel afgedraaid. 'Nou, dan zijn we daar uit!' besluit de tafelvoorzitter. Als de ronde afgelopen is kondigt één van de stille deelnemers aan naar huis te gaan: 'Ik zie geen oplossing voor deze vraag, dus het heeft niet zo veel zin om hiermee door te gaan.' Aan een andere tafel zien we dat nog steeds gediscussieerd wordt - voornamelijk in subgroepjes - terwijl de lunchpauze al een tijd gaande is. Het blijkt erg lastig een al omvattende vraag te formuleren. Hier drukt de tafelvoorzitter haar formulering van de vraag erdoor. Tijdens informele gesprekken met andere tafelvoorzitters wordt bovenstaand patroon herkend.

Tijdens de lunch zegt de van Marokkaanse afkomst Achmed Baâdoud, stadsdeelvoorzitter Nieuw West: 'Waar zijn mijn mensen hier?' Hij mist een afspiegeling van de Amsterdamse bevolking en benadrukt dat de plaats waar de burgertop gehouden wordt niet uitnodigend is voor zijn achterban.

Na de lunch schuift de deelnemer bij het thema burgerparticipatie die ermee wilde stoppen toch aan bij de tweede ronde die duurt van 13.30 tot 15.00 uur, hij zegt: 'Toch benieuwd wat dit op gaat leveren.' Nu wordt de deelnemers gevraagd om met ideeën en oplossingen te komen voor de in de vorige ronde geformuleerde vraag. Een Surinaams-Nederlandse inwonerster van stadsdeel Zuidoost schuift als nieuwe deelnemer aan; zij is gewisseld van thema. Ze vertelt aan de groep dat zij als sociaal ondernemer kleding recyclet en tegen de hoge huur van bedrijfspanden op loopt. Zij wil

vandaag graag informatie inwinnen over hoe zij dit aan kan pakken. De tafelvoorzitter vraagt de deelnemers om voor zichzelf ideeën naar aanleiding van de centrale vraag uit de vorige ronde op te schrijven op post-its. Er wordt geschreven, maar niet door de deelnemer die eigenlijk weg wilde. Hij laat de pen voor zich op tafel liggen en zegt geen ideeën te hebben, waarop de tafelvoorzitter reageert met: 'Maar natuurlijk heb jij ideeën!' Ook de Surinaams-Nederlandse deelnemster aan deze tafel zegt geen ideeën te hebben: 'Ze moeten immers wel waar gemaakt kunnen worden.' Zij zegt de rest van de ronde niet veel meer.

Met name de mondige deelnemers komen met ideeën: Breng sociaal kapitaal in kaart; er moet budgetbeleid komen voor participatie; directe democratie; systeem voor gesloten participatie; en de gemeente moet een faciliterende rol innemen. Eén van de deelnemers zegt lachend: 'Hier zouden we een tafelkleed van moeten maken en aan de gemeente aanbieden. En ze mogen pas eten als ze alles uitgevoerd hebben'. Uit alle ideeën van de tafel moeten nu vijf kansrijke ideeën geselecteerd worden. Eén van de deelnemers zegt dat er een bestuurder moet komen voor een sociaal portaal waarin mensen elkaar kunnen ontmoeten. De tafelvoorzitter reageert met: 'Nee, daar willen we juist van af.' Een andere deelnemer zegt: 'Er moet een blauwdruk gemaakt worden van een buurtagenda die in alle stadsdelen ingezet kan worden.'

Na een plenaire energizer waarin de centrale moderator op het balkon danst op Afrikaanse muziek begint ronde 3, van 15.30 tot 16.30 uur. In deze laatste gespreksronde worden de ideeën verder uitgewerkt en gesproken over wat ervoor nodig is om ze uit te voeren. De Surinaams-Nederlandse deelnemster is niet meer teruggekomen. De tafelvoorzitter introduceert de ronde met dat het nu gaat om 'wie, wat, waar, met wie en waarom'. De energie ligt laag, mensen kijken op hun telefoon of de zaal in. De tafelvoorzitter leest voor van het script: 'Geef een beschrijving van het idee in enkele zinnen.' Er valt een stilte, er wordt diep nagedacht over een juiste formulering. Een deelnemer zegt dat er in Amsterdam Oost al een buurtagenda is en dat dat op dezelfde manier elders gebruikt kan worden. Een andere deelnemer merkt op dat je niet te veel aan burgers moet overlaten 'dat zou wel eens een zootje kunnen worden.' De deelnemer die na ronde 1 weg wilde gaan zegt daarop: 'Waarom zit hier iemand van stadsdeel Noord die niet meepraat? We hebben u juist ook nodig!' Een reactie blijft uit. De tafelvoorzitter zegt dat iedereen nogal moe is, maar dat we nog even door moeten: 'Hoe zou het persbericht heten van het initiatief?' en vervolgens 'maar dat mogen we wat mij betreft overslaan hoor.' Volgende punt: 'Hoe is het succes meetbaar te maken?' Tenslotte nog een volzin die de lading dekt. De tafelvoorzitter zegt: 'Ik ben een beetje leeg. Dat is een punt voor evaluatie: het duurt te lang.' De tafelvoorzitter schrijft vervolgens een volzin op en vraagt de groep deze te redigeren. De uiteindelijke zin luidt: 'Burger open platform voor participatie. Burgerparticipatie is meedoen en meebeslissen met onder andere buurtagenda's en buurtbudgetten.'

We willen een burgerbuurtplatform waar burgers, overheid, instellingen en ondernemers samen ideeën en kennis kunnen delen in het sociaal domein en op straat.’ Tenslotte moet er nog een slogan bedacht worden. Dit wordt achterwege gelaten.

Na de laatste ronde zijn alle ideeën te zien op een powerpoint op grootscherm (zie bijlage 1 voor het overzicht van thema’s, vragen en ideeën). Opvallend is dat veel van de ideeën vrij abstract blijven en/of geen duidelijke voortrekker of uitvoerder hebben. Voorbeelden hiervan zijn ‘een burgerbuurtplatform waar burgers, overheid, instellingen en ondernemers, samen ideeën en kennis kunnen delen, in het sociaal domein en op straat’; ‘meer groen aanleggen om vervuiling terug te dringen’ en ‘één dag per jaar geven we Amsterdam terug aan de Amsterdammers’.

Intussen is het aantal deelnemers aan de burgertop afgenomen. In de ochtend om 11 uur waren er 182 deelnemers aan de tafels. Bij een telling ’s middags om 15.00 uur waren dat er 136².

Bart Cosijn en vrijwilliger Marijke Krabbenbos sluiten plenair af met de boodschap dat het nu aan de burgers zelf is en dat de burgertoporganisatie hierbij kan faciliteren, bijvoorbeeld door een ontmoeting met een ambtenaar te regelen. Iedereen wordt uitgenodigd voor de follow up op zaterdag 26 september 2015.

Follow up

Na de Burgertop zijn de resultaten op hun website gepubliceerd. Zowel deelnemers als mensen die niet hebben meegedaan kunnen zich aansluiten bij één of meer van de 56 ideeën (zie bijlage 1). Initiatiefnemers Bart Cosijn en Yvette Jeuken hebben bij bijna alle Amsterdamse stadsdeelbesturen de resultaten gepresenteerd met het doel om de lokale overheid te stimuleren om een idee eventueel samen met bewoners te realiseren.

Op zaterdag 26 september 2015 is er een follow up middag in buurthuis de Meevaart in Amsterdam Oost. De groep van zo’n 40 aanwezigen bestaat voornamelijk uit deelnemers aan de burgertop en een aantal burgers dat er eerder niet bij was, ambtenaren, leden van de Basisinkomenpartij, organisatoren van de burgertop en onderzoekers. Tijdens deze de bijeenkomst wordt de voorlopige stand van zaken en resultaten van de burgertop besproken. Initiatieven die tijdens de burgertop zijn ontstaan worden gepresenteerd en er kan worden aangegeven welke mensen, middelen of kennis hierbij nodig zijn.

² Gebaseerd op tellingen van Benjamin Jansen, bachelor student sociologie aan de Vrije Universiteit.

Na een korte introductie van de middag wordt er direct vanuit het publiek door een Surinaams-Nederlandse vrouw opgemerkt: 'Ik ben de enige zwarte hier. Ik vind dat echt een punt van aandacht!' Er wordt gezegd dat hier later op teruggekomen wordt, het geen niet gebeurt. Bart Cosijn vertelt over de stand van zaken in het contact met de centrale gemeente en stadsdelen. Twee wethouders hebben beloofd de burgertop bij collega's onder de aandacht te brengen. Het laatste initiatief van de huidige organisatoren is het organiseren van een debat voor over de toekomst van de democratie in debatcentrum De Balie in november. 'We gaan daar een stevig gesprek met bestuurders voeren. Jongens, wat gaan we nou doen? (...) De stoelen vooraan zijn gereserveerd voor burgers, de bestuurders moeten voor de verandering daarachter zitten', aldus Bart Cosijn. Hij geeft aan dat de energie een beetje op raakt bij de huidige groep organisatoren: 'We hebben een stichting, een bankrekeningnummer, een draaiboek. Anderen kunnen dit overnemen op eenzelfde of een heel andere manier. Er hebben zich al mensen hiervoor gemeld.'

Vervolgens worden de volgende ideeën en initiatieven door deelnemers gepresenteerd, waarvan hieronder een summier weergave (Tabel 1).

Tabel 1. Ideeën en initiatieven gepresenteerd op terugkomdag

Idee/initiatief	Toelichting
Stimuleren van representativiteit van media in de stad ten behoeve van sociale gelijkheid.	Initiatiefnemer is sociaal ondernemer. In gesprek met Fonds voor de Journalistiek voor mogelijke financiering.
Ondersteuning van startende ondernemers vanuit een uitkering.	Initiatiefnemer is sociaal ondernemer. Er lopen gesprekken met onder meer Dienst, Werk en Inkomen (DWI) voor een mogelijke samenwerking.
Collectief woningbezit om te hoge huren en koopprijzen tegen te gaan.	Nog geen mede-deelnemers of geplande actie.
De 'groene tinkel': elektrische scooters om luchtverontreiniging tegen te gaan	Met een tinkel hoor je de scooters aankomen.
Geprivatiseerde diensten zoals OV en ziekenfonds weer teruggeven aan de overheid.	Nog geen mede-deelnemers of geplande actie.
Verminderen sociale kloof in de stad.	Drie groepjes gevormd van ieder twee deelnemers zetten zich in voor: <ul style="list-style-type: none"> - Onafhankelijke nieuwsvoorziening waardoor er meer engagement bij verschillende sociale groepen ontstaat. - Lobbyclub voor meer sociale gelijkheid, bv. door experimenten met basisinkomen. - Leegstaande buurthuizen effectief laten gebruiken

	door wijkbewoners.
Diversiteit, ontmoetingen stimuleren juist op plaatsen waar weinig cohesie is.	- Wandelende buurthuizen: 'naar de mensen toe' organiseren. - 'Cook and tell': interculturele ontmoetingen door samen te koken. Nog geen mede-deelnemers.
Zwarte en witte scholen	Hoewel er geen presentatie wordt gegeven wordt er vanuit het publiek verteld dat er een themagroep bestaat en er enkele bijeenkomsten zijn geweest. Er is contact met een zwarte school die bereid is om 'iets te doen' met de witte school eraan.
Bestuurlijke vernieuwing	Van een mannenwereld naar een mensenwereld: meer bestuurlijke representativiteit van sociale groepen. Nog geen mede-deelnemers of geplande actie.

Na de presentaties kunnen de initiatiefnemers op borden hun ideeën plakken en aangeven wat ze nodig hebben voor de ontwikkeling en uitvoer ervan: mensen, middelen, ervaringen en/of ideeën. De presentaties laten zien dat de uitvoerfase van veel projecten nog niet begonnen is en dat er nog erg weinig samenwerking is.

Hier lijkt het erop dat het ontbreken van een goede gezamenlijke basis ook debet is aan een lage participatie bij de uitvoering van de ideeën. Toch zien we dat er zo'n 40 mensen naar deze terugkomdag gekomen zijn. Het leeft maar wordt weinig concreet. Daartegenover rapporteert één van de deelnemers dat de terugkomdag van de burgertop in de Pijp meer bezoekers had. Hier lijkt het erop dat een buurt focus meer concrete onderwerpen aandient dan een stedelijk georiënteerde burgertop, iets wat Smets en Vlind (2015) ook in Kruiskamp waargenomen hebben.

Discussie

De noodzaak van diversiteit komt steeds meer centraal te staan binnen G1000-en en andere burgertoppen. Diversiteit van deelnemers is niet alleen belangrijk vanwege de democratische legitimiteit waarbij gedeeld eigenaarschap van ideeën zich niet beperkt tot een specifieke homogene groep (de 'happy few') maar waar anderen buiten die groep zich ook toe aangesproken voelen. Vanuit theoretische inzichten blijkt daarnaast namelijk ook dat diversiteit van deelnemers voorwaarde is om tot creatieve en innovatieve ideeën te komen buiten de bestaande kaders om. Juist in het gebied buiten die bestaande kaders ligt de kracht en potentie van burgertoppen, voorbij

het denken in blauwdrukken en efficiëntie waar deze alternatieve vorm van democratie een antwoord op zou willen en moeten zijn.

Om diversiteit te bereiken in burgerfora wordt er geëxperimenteerd met werkvormen, settings, samenstellingen van deelnemers (vanuit overheid en/of samenleving) en manieren om deelnemers uit te nodigen dan wel te loten. Anders dan bij G1000-en, waarbij gebruik wordt gemaakt van loting, is er bij de Burgertop Amsterdam gekozen voor open aanmelding voor alle Amsterdammers. Met name om moeilijk bereikbare groepen aan te spreken is er gewerkt met ambassadeurs: sociaal actieve Amsterdammers, veelal sociale professionals van uiteenlopende komaf, die hun achterban zouden mobiliseren om mee te doen.

Toch blijkt dat de Burgertop net als G1000-en vooral 'witte', hoogopgeleide deelnemers van middelbare leeftijd aantrekt. Hierbij is op te merken dat hoewel de ambassadeurs hun naam verbonden aan het initiatief de meeste van hen niet een directe rol in de organisatie van de Burgertop, die op zichzelf vrij homogeen is, hadden. De vraag rijst hier of een homogene samenstelling van de organisatie zelf überhaupt in staat is om vanuit meerwaarden van diversiteit te werken, zoals democratische legitimiteit en het creëren van creativiteit en innovativiteit (zie o.a. Tremblay en Pilati, 2013), die zij in haar initiatief wilt uitstralen en bewerkstelligen. Wanneer er in de kern van de organisatie onvoldoende vanuit diversiteit wordt gewerkt wordt er mogelijk tekort gedaan aan de creativiteit en innovativiteit die noodzakelijk zijn om diverse sociale, etnische en leeftijds- groepen daadwerkelijk aan te spreken.

Praktische voorbeelden van keuzes die in onze ogen belemmerend hebben gewerkt op de diversiteit van deelnemers en mogelijk anders hadden zijn aangepakt wanneer er meer diversiteit binnen de organisaties was:

- De locatie van de buurttop in De Pijp, Heineken Experience, symbool voor alcoholgebruik dat voor met name moslims mogelijk een obstakel vormt vanwege religieuze overtuigingen.
- De locatie van de Burgertop Amsterdam, een voorheen christelijke kerk in de binnenstad, die zowel een religieuze als een elitaire drempel kan vormen.
- De G1000 in Uden was op dezelfde dag als het Islamitische offerfeest.

Naast deze praktische voorbeelden speelt gebrek aan diversiteit binnen de organisaties van burgerfora mogelijk mee in de (wellicht onbewuste) hang naar omkadering. Als tegenhanger van principes vanuit het systeem is de kracht van burgertoppen vooral gelegen in dat wat zich afwendt van de bureau- en technocratische blauwdrukprincipes die bestaande instituties zo gewoon zijn.

Maar niet alleen instituties zijn deze gewoon: principes van bureaucratische solidariteit, intellectuele argumentaties en meetbare doelstellingen zijn ook in de leefwereld vaak (nog steeds) status quo. Conform de ideeën van Habermas is te spreken van de kolonisatie van de leefwereld door het systeem. Terwijl er duidelijk bemerkt wordt dat deze waarden niet (meer) voldoen, kunnen ook organisatoren van burgerinitiatieven, als kind van hun generatie, enigszins geneigd zijn naar efficiëntie, intellect en consensus. Bij de Burgertop Amsterdam is deze focus onder meer terug te zien in de wijze waarop de gespreksthema's van tevoren zijn vastgesteld en het intellectuele/rationele niveau van gespreksvoering. Er lijkt hierdoor een belangrijk deel van de groepsvorming waarbij individuele deelnemers zich, al dan niet tijdelijk, kunnen ontwikkelen tot een min of meer autonome groep (cf. Smets en Vlind, 2015) uit het oog te worden verloren.

De keuze voor een voorafgaande agenda heeft twee kanttekeningen: Er wordt in eerste instantie, buiten de dag zelf, gecommitteerd aan een onderwerp, en niet primair aan het groepsproces dat ontstaat op dat moment. Tijdens de top ontbreekt dan het proces van het delen van ervaringen en het daardoor komen tot een gedeeld thema, wat cruciaal is voor het vormen van een gezamenlijke basis. Aan dat proces draagt een voorafgaande enquête over aan te leveren thema's niet bij – hoe efficiënt ook.

Daarnaast kan het van tevoren vaststellen van thema's een stimulans vormen voor deelnemers met een 'dubbele agenda'. Een voorbeeld hiervan is een deelnemer aan de Burgertop die als ondernemer een lucratieve oplossing voor het fietsenstallingprobleem in Amsterdam heeft in de vorm van drijvende fietsenstallingen. In een compilatie van de Burgertop op de lokale tv-zender AT5 krijgt deze deelnemer ruime zendtijd om zijn uitvinding – inclusief verkoopprijs – te laten zien. Uiteraard is er niets mis met ondernemerschap, maar in een fase waarbij een gezamenlijke basis gewenst is, kunnen commerciële belangen in de weg staan van dit proces.

Te zien is dat codes die horen bij een witte, hoogopgeleide groep door de homogene samenstelling van de deelnemers verscherpt worden. Bij de Burgertop Amsterdam valt op dat aan diverse tafels de focus ligt op het vinden van juiste formuleringen en definities. Dit is niet verwonderlijk gezien de opdrachten die de deelnemers krijgen. Naast het bedenken van ideeën en oplossingen wordt er sterk gestuurd op formuleringen: een gezamenlijke vraag, een titel voor een persbericht, een slogan, et cetera. Hierbij worden niet zo zeer de persoonlijke verhalen en ervaringen aangesproken, waardoor een gezamenlijke basis gecreëerd kan worden, maar meer het intellectuele/rationele niveau. Het delen van kennis in plaats van eigen ervaringen vormt niet logischerwijs een gezamenlijke basis en actiebereidheid. Hier zien we een gesloten houding van deelnemers - met een verwachte intellectuele mindset - ontstaan waar anderen, die niet kunnen of willen meedoen, afhaken.

Bij de G1000 in Kruiskamp wordt er zichtbaar veel meer aanspraak gedaan op het delen van eigen ervaringen en ontstaat er tijdens de bijeenkomsten daadwerkelijk een gezamenlijke basis. Deelnemers komen in een gezamenlijke flow en de energie bouwt zich tijdens de bijeenkomst op in plaats van af (zoals tijdens de Burgertop Amsterdam te zien was). Opvallend hierbij is dat het merendeel van de deelnemers aan de Burgertop Amsterdam de gehele dag aan dezelfde tafel zit en dat er bij de G1000 in Kruiskamp en Uden een aantal 'reshuffle' momenten zijn waarbij er nieuwe samenstellingen ontstaan. Een gedeelde basis lijkt dan ook niet zo zeer te ontstaan wanneer dezelfde mensen lang met elkaar aan tafel zitten. Sterker nog, er kunnen juist dan hiërarchische onderlinge verhoudingen ontstaan die het creëren van een gedeelde basis in de weg staan (zie Remmerswaal, 2008). Hoewel er ook bij de G1000 in Uden voor een vorm gekozen is waarbij het delen van eigen ervaringen centraal staat, spelen hier andere factoren die het 'common ground'-proces in de weg staan; met name de nadruk op technologische interventies. Wat de aanpak van de G1000 in Kruiskamp doet met de duurzaamheid van gezamenlijke actiebereidheid is nog onduidelijk. Wel zijn er aanwijzingen dat deze opbouw leidt tot sterkere verbondenheid van deelnemers aan elkaar.

Als we terugkijken op diverse burgertoppen zien we dat daar personen uit de leef- en systeemwereld bij elkaar komen. We hebben waargenomen dat tijdens een burgertop de leefwereld centraal staat en afgevaardigden uit de systeemwereld zich dienen aan te passen aan de normen en waarden van de leefwereld. Is dit laatste niet het geval dan zien we dat interventies vanuit de systeemwereld vervreemdend werken voor de burger en dat veel burgers terugvallen in een verticale afhankelijkheidsrelatie (zie voor voorbeelden hiervan Smets en Vlind, 2015). Dit betekent dat de door ons bezochte burgertoppen verschillende werelden bij elkaar brengen maar dat de normen en waarden uit de leefwereld domineren. Diegenen die erin slagen om beide werelden te begrijpen kunnen een goede brugfunctie vormen. In andere woorden, de potentie om personen uit de verschillende werelden te koppelen is er wel degelijk maar is meer indirect van karakter. Wij zien deze koppeling dan ook niet vanzelfsprekend als primair doel tijdens een burgertop zelf- in tegenstelling tot Van Reybrouck et al. (2011).

Er wordt door de organisatie van de Burgertop Amsterdam enorm veel energie gestoken in het stimuleren van de bereidheid van de lokale overheid om de ideeën die vanuit de burgertop zijn ontstaan te ondersteunen. De stadsdeelbesturen worden één voor één afgegaan om presentaties te houden en goodwill te kweken. De focus op lokale overheid, waar tot nog toe geen concrete toezeggingen uit zijn ontstaan, staat wellicht in de weg van de focus op de deelnemers van de burgertop die zich proberen te organiseren. Er leeft veel en er zijn ideeën, gezien de vrij grote opkomst op de follow up van de burgertop, maar er ontstaat nog weinig concreets. Aansluitend op

de les van de G1000 Kruiskamp zou er mogelijk meer ingezet moeten worden op het natraject waarbij deelnemers gefaciliteerd worden in het uitwerken en uitvoeren van hun ideeën.

Tenslotte, naast onze bevindingen op microniveau is er een survey³ gehouden onder deelnemers aan de G1000-en Amersfoort, Amersfoort-Kruiskamp, Uden, Groningen en de Burgertop Amsterdam (zie voor analyse van deze resultaten Michels en Binnema, 2015a, b). Uit de resultaten van deze survey blijkt onder meer dat de tevredenheid over de gespreksvoering over het algemeen hoog gewaardeerd wordt. De Burgertop Amsterdam scoort op dit punt hier zelfs hoger dan de G1000 Kruiskamp. Dit lijkt tegenstrijdig te zijn met de bevindingen die in dit paper gepresenteerd worden. Hoewel de survey zeer nuttige informatie verschaft over hoe de aanloop, de bijeenkomst zelf en het natraject ervaren worden is het belangrijk om te benadrukken dat daadwerkelijke deliberatie een deels onzichtbaar proces is dat zich voltrekt als meer dan de som der delen. Een prettig gesprek creëert niet per se een duurzaam gedeelde basis.

Samenvattend vertalen we onze bevindingen naar kansen voor komende burgerfora als volgt:

1) Heterogeniteit binnen de organisatie die een burgertop voorbereidt; 2) Geen vooraf vastgestelde thema's; 3) Faciliteer het groepsvormings- en deliberatieproces; 4) Participatie vanuit systeemwereld tijdens de bijeenkomst draagt alleen bij wanneer de principes van de leefwereld gehandhaafd worden; 5) Alleen gebruik van technologische interventies die het deliberatieproces kunnen bevorderen (en niet stagneren); 6) Faciliteer het natraject.

Mogelijk dragen deze voorlopige conclusies bij aan de positiebepaling van waar het beste gestaan kan worden onder het, in Reybrouck's woorden, lekkende dak van de democratie. Hierbij zullen we ondanks verschillende gezichtspunten rekening moeten houden met de veranderende verhoudingen tussen overheid en burgers. Bovendien schept een uitnodigende tussenruimte zoals een burgertop mogelijkheden voor het vinden van elkaar zonder dat een minderheid zich moet aanpassen aan het dominante discours van de meerderheid. Hierbij is het te volgen sociaal proces dat hier aan ten grondslag ligt van cruciaal belang. Dit kan niet vervangen worden door een technocratische aanpak zoals in Uden of een te grondige voorbereiding waarin thema's al van tevoren vastliggen zoals in Amsterdam.

³ Wij hebben ervoor gekozen om de bevindingen in dit paper niet te baseren op de survey. Het vrij lage aantal respondenten, waarvan op dit moment nog niet gezegd kan worden of zij wel of niet blijven of gaan participeren in een uit G1000 of burgertop ontstaan initiatief, is ons inziens reden om enigszins terughoudend te zijn in conclusies die vanuit de survey getrokken kunnen worden.

Literatuur

- Beekers, W. (2015). Wetenschappers ken uw waarde, maar ook uw grenzen, *Tijdschrift voor Sociale Vraagstukken*, 1, 28-29.
- Bottomley, A. & Moore, N. (2007). From walls to membranes: fortress polis and the governance of urban public space in 21st century Britain, *Law Critique*, 18:171–206.
- Bridge, G., Butler, T. & Le Galès, P. (2014). Power relations and social mix in metropolitan neighbourhoods in North America and Europe: Moving beyond gentrification? *International Journal of Urban and Regional Research*, 38(4): 1133-41.
- Burgertop Amsterdam (2015). website URL: <http://burgertop-amsterdam.nl>
- Chwalisz, C. (2015). *The populist signal. Why politics and democracy need to change*. London: Rowman & Littlefield International.
- Cosijn, B. & Jeuken, Y. (2014). Laat burgers heft in handen nemen, *Het Parool*, 11 juni.
- Fishkin, S. & Luskin, R.C. (2005). Experimenting with a democratic ideal: deliberative polling and public opinion, *Acta Politica*, 40: 287.
- Fung, A. & Wright, E. (2001). Deepening democracy: Innovations in empowered participatory governance, *Politics & Society*, 29(1): 4-41.
- G250 Buurttop de Pijp (2015). Website. URL: <http://g250buurttopdepijp.nl>.
- Gaventa, J. (2006). Finding the space for change: A power analysis, *IDS Bulletin*, 37(6): 23-33.
- Ghorashi, H. (2012). Crisis brengt meer dan misère. Alternatieve troonrede op 19 september in Lux Nijmegen. URL: http://www.fsw.vu.nl/nl/Images/Alternatieve%20troonrede%20Halleh%20Ghorashi_tcm30-291989.pdf
- Ghorashi, H. (2010). "Een gedeeld wij". Een proces zonder einde. In: P. Scheffer, F. Verhagen, H. Ghorashi, J. Kennedy, A. Verbrugge en W. Berkelaar (red). *Martin Luther King en wij. Een emancipatie zonder einde*. Amsterdam: VU Uitgeverij & VUconnected.
- Ghorashi, H. (2013). Multiculturele samenleving in onzekere tijden. In: L. Coello, J. Dagevos, C. Huinder, J. van der Leun & A. Odé (red). *Het minderhedenbeleid voorbij. Motieven en gevolgen*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Ghorashi, H & Sabelis, I. (2013). Juggling difference and sameness, Rethinking strategies for diversity in organizations, *Scandinavian Journal of Management*, 29: 78-86.
- Habermas, J. (2012). Civil Society, Public Opinion, and Communicative Power (1996). In: S.A. Appelrouth & L.D. Edles (red.) *Classical and contemporary sociological theory*. 696-707. Los Angeles: Sage.
- Houwelingen, P. van, Boele, A. en Dekker, P. (2014). *Burgermacht op eigen kracht? Een brede verkenning van ontwikkelingen in burgerparticipatie*. Den Haag: SCP.

- Levine, P., Fung, A. & Gastil, J. (2005). Future directions for public deliberation, *Journal of public deliberation*, 1(1), article 3.
- Lindert, P. van, Smets, P. & Bredenoord, J. (2014). Pro-poor housing policies revisited: Where do we go from here? In: J. Bredenoord, P. van Lindert & P. Smets (eds) *Affordable housing in the urban global south. Seeking sustainable solutions*. London, New York: Earthscan/ Routledge.
- Michels, A. & Binnema, H. (2015a). De G1000en in Amersfoort, Uden en Kruiskamp en de realisatie van democratische waarden. *G1000 working paper*. Den Haag: Ministerie van Binnenlandse Zaken.
- Michels, A. & Binnema, H. (2015b). De G1000 in Groningen en de burgertop in Amsterdam vergeleken met andere G1000en. *De realisatie van democratische waarden. G1000 working paper*. Den Haag: Ministerie van Binnenlandse Zaken.
- Oseen, C. (1997). The sexually specific subject and the dilemma of difference. Rethinking the different in the construction of the nonhierarchical workplace. In P. Prasad, A.J. Mills, M. Elmes & A. Prasad (red.) *Managing the organizational melting pot: Dilemmas of workplace diversity*. Thousand Oaks: Sage.
- Owen, H. (2008). *Open Space Technology, A User's Guide*. San Fransisco: Berrett-Koehler.
- Putnam, R.D. & Feldstein, M.F. (2003). *Better Together. Restoring the American Community*. New York: Simon and Schuster.
- Remmerswaal, J. (2008). *Handboek groepsdynamica. Een inleiding op theorie en praktijk*. Soest: Nelissen.
- Reybrouck, D. van (2014). *Tegen verkiezingen*. Amsterdam: De Bezige Bij.
- Reybrouck, D. van, et al. (2011). Het manifest van de G1000, *De Morgen*, 11 juni.
- Rose, D. (2004). Discourses and experiences of social mix in gentrifying neighbourhoods: a Montréal case study, *Canadian Journal of Urban Research*, 13(2): 278-316.
- Rotmans, J. (2015a). Niet iedereen ziet het, maar Nederland kantelt, *Tijdschrift voor Sociale Vraagstukken*, 1: 20-22.
- Rotmans, J. (2015b). Nieuwe wereld is onzichtbaar vanuit ivoren toren, *Tijdschrift voor Sociale Vraagstukken*, 1: 25-27.
- Scott, J. (1998). *Seeing like a state: Why certain schemes to improve the human conditions have failed*. New Haven: Yale University Press.
- Surowiecki, J. (2005). *The wisdom of the crowds. Why the many are smarter than the few*. London: Abacus.
- Smets, P. & Azarhoosh, F. (forthcoming). Lessons from network society. Liquid communities and their relationships with stakeholders in a disadvantaged neighbourhood in Amsterdam East. In B. Firoughi (red.) *Arrival city: The struggle for community*. Boston, Rotterdam: Sense Publishers.

Smets, P. & Hellinga, A. (2014). Belonging and Microsettings in a Rotterdam Housing Complex. In: P. Watt & P. Smets (eds.) *Mobilities and neighbourhood belonging in cities and suburbs*. New York, etc.: Palgrave Macmillan.

Smets, P. & Sneep, K. (forthcoming). Tenure mix: apart or together? Home-making practices and belonging in a Dutch street, *Journal of Housing and the Built Environment*, DOI: 10.1007/s10901-015-9493-y.

Smets, P. & Vlind, M. (2015). *Een G1000 gun je iedereen. Participatiebevordering in Kruiskamp, Amersfoort. G1000 Working paper*. Den Haag: Ministerie van Binnenlandse Zaken.

Tonkens, E. & Duyvendak, J.W. (2015a). Empirische blik voorkomt ongefundeerde waarheidsclaims, *Tijdschrift voor Sociale Vraagstukken*, 1, 23-24.

Tonkens, E. & Duyvendak, J.W. (2015b). Wetenschap behoort geen toekomst te voorspellen, ze kan het ook niet, *Tijdschrift voor Sociale Vraagstukken*, 1, 26-28.

Tremblay, D.-G. & Pilati, T. (2013). Social innovation through arts and creativity. In: F. Moulaert, D. MacCallum, A. Mehmood & A. Hamdouch (red.) *The international handbook on social innovation*. Cheltenham: Edward Elgar.

Vertovec, S. (2007). Superdiversity and its implications, *Ethnic and Racial Studies*, 30(6): 1024-1054.

Bijlage 1. Overzicht van thema's, vragen en ideeën Burgertop Amsterdam

Thema	Vraag	Ideeën
Burgerparticipatie, zelfbestuur, bewonersinitiatieven, sociaal doe-het-zelven	Hoe zorgen we ervoor dat de invloed van burgers en buurten een gelijkwaardige positie heeft in de besluitvorming in de stad?	Burgerparticipatie is meedoen en meebeslissen met onder andere buurtagenda's, buurtbudgetten. We willen een burgerbuurtplatform waar burgers, overheid, instellingen en ondernemers, samen ideeën en kennis kunnen delen, in het sociaal domein en op straat.
De rol van bestuurscommissies en bestuurlijke vernieuwing	Hoe kunnen we goed burgerschap organiseren en welke rol heeft de bestuurscommissie daarin?	<ul style="list-style-type: none"> - Niet-politieke burgerraadpleging in Afrikaanse stijl - Burgerraadpleging zonder meerderheid van stemmen in landelijk Noord. - Naast de nachtburgemeester komt er ook een vrouwelijke schaduwburgemeester - Een online platform gekoppeld aan ontmoetingen tussen burger en bestuur.
Balans tussen het toerisme, wonen en werken in het centrum	Hoe kunnen we de toerist en de toerisme-industrie eerlijk laten meebetalen aan de leefbaarheid van de stad?	<ul style="list-style-type: none"> - Eén dag per jaar geven we Amsterdam terug aan de Amsterdammers: de toeristvrije dag - Toerisemborg van 100 euro die na goed gedrag wordt teruggeven. - Toerisembelasting voor dagjestoeristen. - Touringcars uit stad mijden.
Stroomoverschot tijdens daluren gratis aanbieden voor opladen auto's en bootjes.	n.a.	<ul style="list-style-type: none"> - Omdat conventionele elektriciteitscentrales optimaal draaien bij continuproductie, worden dalen in de vraag gereguleerd door windmolens stil te leggen. Laat de windmolens draaien en gebruik deze energie voor gratis laden in dalvraag-uren, 's nachts en overdag tussen 11.00-15.00. Het doel is verminderen luchtvervuiling door meer elektrisch vervoer. - Flashmob door scholieren zet aan tot denken over luchtvervuiling: voorkom smog in de stad. - Campagne ter bewustwording van vervuiling door auto's en brommers in de stad d.m.v. kunst, flashmob, kennisdeling en een autovrije dag. - Minder luchtvervuiling middels

		gedecentraliseerde distributiecentra.
Duurzaam voedselgebruik	<ul style="list-style-type: none"> - Hoe krijgen we duurzaam ruimtegebruik op de publieke en politieke agenda? - Hoe kunnen we meer sociaal economische, sociale en ecologische waarde geven aan voedselafval? - Hoe kunnen we de waarde van het riool en het water inzetten? 	<ul style="list-style-type: none"> - Pilotproject waarbij we nieuwe technieken testen op het gebied van afkoppeling van het riool van hemelwateren huishoudelijk afvalwater. - Proeflab in een educatieve instelling. School zonder riool! - Blote-voeten-pad in de stad - Leegstaand pand transformeren tot een testplek van duurzame technieken. - Drijvende standslandbouw en pluktuinen die afgeleverd worden per boot. Laat een buurt samen composteren en samen in de tuin werken.
Burgerparticipatie, zelfbestuur, bewonersinitiatieven, sociaal doe-het-zelven	Hoe kunnen we als burger en overheid tot een grotere mate van zelfbestuur komen voor en door burgers?	We starten een buurtbouwbureau, waarbij we mensen met de kennis, expertise en ervaring gebruiken voor de opbouw van de buurt. Zowel sociaal als met steen en groen. Mensen die werkloos / gepensioneerd zijn en veel participeren. Deze mensen belonen we met bijvoorbeeld een basisinkomen en andere vergoedingen zoals een projectsubsidie.
Groen in de stad	Hoe kunnen we ervoor zorgen dat alle Amsterdammers zelf de verantwoordelijkheid kunnen, willen en gaan nemen voor groen in de stad?	Zet een netwerk op van groene ambassadeurs. Burgers en professionals die betrokken zijn bij het groen in hun stad. Om te verbinden, om te laten zien wat er al is en om kennis te delen van groene initiatieven.
Luchtkwaliteit (minder luchtvervuiling)	Hoe kunnen we het probleem van luchtvervuiling per ongeluk oplossen door het te verbinden met andere vraagstukken in de wijk?	<ul style="list-style-type: none"> - Meer groen aanleggen om vervuiling terug te dringen. Groen in de stad promoten in de vorm van meer stadslandbouw in binnentuinen, planten die CO2 en fijnstof opnemen te planten en groen aan te leggen op platte daken van bijvoorbeeld kantoorgebouwen. - Om het woongenot te verhogen van de Amsterdammers moeten er 30 KM zones komen binnen de bebouwde kom; per buurt een fijnstofmeter. - Door buurtactiviteiten te organiseren en straat en wijk mooier

		te maken wordt de sociale cohesie onder bewoners verbeterd en kan samen gewerkt worden aan schonere lucht.
Zwarte scholen, witte scholen	Hoe kunnen we schoolkinderen met verschillende achtergronden (sociaal en cultureel) meer met elkaar in contact brengen?	Zwarte en witte scholen ontmoeten elkaar in de blender: Kinderen van zwarte en witte scholen gaan (waar mogelijk) in de buurt elkaar structureel ontmoeten en samenwerken. De scholen gaan daarom een langjarige structurele uitwisseling en samenwerkingsrelatie aan. Les, sport en muziek worden in de klas gemengd uitgevoerd, waardoor de kinderen contact en respect voor elkaar krijgen.
Bewoners betrekken bij plannen in de stad (planschade voor burgers)	Hoe kunnen we ervoor zorgen dat burgers beter betrokken worden bij plannen in de stad?	Bij planvorming dient - een vertegenwoordiging van - de (buurt)bewoners een gelijkwaardige rol te krijgen in de besluitvorming. Plannen dienen transparant en laagdrempelig toegankelijk te zijn voor alle betrokkenen en belangen geëxpliciteerd te worden.
De festivalisering van de stad	Hoe kunnen wij ervoor zorgen dat festivals minder overlast veroorzaken?	Burgerforum wordt belangrijke nieuwe partij in festivaloverleg Amsterdam. - Quotum dancefestivals en goede balans met andere soort festivals. - Amsterdams keurmerk voor duurzaam georganiseerde festivals.
De multiculturele rijkdom (tolerantie, discriminatie, respect)	- Hoe ontwikkelen we de moed om zelf te reflecteren en om daardoor in te zien hoe wij daadwerkelijk naar de ander kijken? - Hoe kunnen we ons hokjesdenken laten varen en zo de eis voor integratie naar participatie voor iedereen veranderen?	- Er komt een ruimte voor levensbeschouwelijke stromingen waar dagelijkse ontmoetingen en eten plaats vindt. Niemand eet meer alleen, er is elke dag de mogelijkheid om samen te eten. Pilotplek: Nieuw-West. - Gemengde huwelijken en relatie verplichten. Ludiek idee: Door gemengde huwelijke en relaties verplicht in te voeren, lossen we in 100 jaar alle culturele verschillen op. Uiteindelijk zorgt dit voor eenheid onder de mensen en wereldvrede.
De rol van religie in Amsterdam	Hoe kan religie, zonder inmenging van de overheid, de verhoudingen in de stad verbeteren?	- Vanuit kerken en synagogen worden er taallessen georganiseerd voor moslims die de NLdse taal niet beheersen. Andersom kunnen

		<p>moslims die de taal wel beheersen taalles geven aan de Christelijke Afrikaanse gemeenschap. Wederkerigheid is de basis. Hierdoor ontstaat meer begrip en vertrouwen.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Laten we de dialoog met het comité 4 en 5 mei aangaan om te kijken Hoe we intensiever met religies samen kunnen werken. Doel: elkaar erkennen, een bijdrage leveren en de achterban bereiken.
Armoede en ongelijkheid	Hoe kunnen we de solidariteit tussen de 2 groepen rijk en arm bevorderen en de kloof verkleinen?	<ul style="list-style-type: none"> - Experimenteren met basisinkomen, respect voor iedereen. - Kritische nieuwsvoorziening en burgerideeën. Een Burgertopredactie faciliteert samen met wijkteams de weg van ideeën van burgers naar de politiek. - Meer publieke voorzieningen en ontmoetingsplekken komen voor kleinere buurt-initiatieven? - Denktank starten om de ideeën verder uit te werken.
De rol van bestuurscommissies en bestuurlijke vernieuwing	Hoe zorgen we ervoor dat 25% van de voorstellen burgertop wordt uitgevoerd zodat vertrouwen democratie wordt hersteld?	Realiseer de top 20 van 020. De Burgertop heeft veel ideeën als resultaat. Als de politiek de top 20 van 020 erkent en helpt realiseren, creëren we nieuw vertrouwen in de democratie.
Samenwerking in de wijk tussen burgers, ondernemers en professionals	Hoe halen we drempels weg om te samenwerken?	<p>Versnellingskamer: Voortstuwen van BOP's (Bewoners, Ondernemers en Professionals) van ideeën naar uitvoering ten einde meer waarde (economisch, ecologisch en sociaal) te creëren in de wijk.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Welkomspakket: Welkom en weldoen in de buurt.
De balans tussen het toerisme, wonen en werken in het centrum	Hoe kunnen we zorgen voor goed en gedeeld gastheer/ gastvrouwschap in Amsterdam?	<ul style="list-style-type: none"> - Om minder auto's in het centrum te krijgen, zorgt de gemeente voor goedkope parkeerplekken buiten het centrum aangevuld met een goede OV-verbinding naar het centrum toe. Vgl P+R Arena, maar met 24/7 OV. - Minder touringcars in het centrum, de toerist doet de last mile per rondvaartboot. - Amsterdam International Board: goed gedeeld gastheerschap; overlegorgaan gebaseerd op het delen van de lusten en de lasten van de

		<p>toerist.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Give & Take: ondernemers worden medeverantwoordelijk voor toerismebeleid. Laat ze ook meedelen in de lasten. - “We love Amsterdam”: Bewustwordingcampagnes waardoor bewoners, werkenden en toeristen meer van Amsterdam gaan houden én gaan zorgdragen voor een verdraagzame, schone en prettige cultuur in onze stad. - Geef het trottoir terug aan de voetganger. Zorg voor begaanbare stoepen door obstakels als fietsen, scooters, bakfietsen etc. te verwijderen.
Het centrum auto-vrij, parkeren in Amsterdam (fietsen, auto's) en verkeersveiligheid in de stad	<ul style="list-style-type: none"> - Hoe zorgen wij dat infrastructuur beter afgestemd wordt op de vele soorten verkeersdeelnemers (fietsers, voetgangers etc.)? - Hoe kan de gemeente burgers meer betrekken bij de verkeersveiligheid? - Hoe kunnen we de hufterigheid in het verkeer een halt toe roepen? 	<ul style="list-style-type: none"> - Meld asociaal verkeersgedrag in een Mokum-verkeers-app - Meer mooi, minder zoi: fietsparkeren 3.0. Drijvende caissons leveren parkeerplekken op voor fietsen die eerst op straat stonden. Op het dak ontstaat nieuwe publieke ruimte die flexibel inzetbaar is: tuin, speelplek, muziekpodium. - De autoluwe straat. Sluit bepaalde straten waar ruimtedruk is op het gebied van verkeer, tijdelijk (in 1 richting) af om te onderzoeken wat het effect is op verkeersstromen, congestie, winkelaankopen etc. Evalueer daarna of de afsluiting werkt of niet en neem dan een besluit. - Maak de fiets weer een waardevol object. Zorg dat alle fietsen gechipt worden en gekoppeld aan een eigen webpage binnen een portal van alle fietsen in Amsterdam.
Verkeersveiligheid in de stad	Hoe kunnen wij de verkeersveiligheid in de stad vergroten?	<ul style="list-style-type: none"> - Om de leefbaarheid en verkeersveiligheid in de stad te vergroten, krijgt elke straat een straatbeheerder die toezicht houdt op het verkeer, het parkeren, werkzaamheden en het afval. Dit kan gedaan worden met behoud van uitkering. - Om alle verkeersdeelnemers meer duidelijkheid en meer veiligheid te bieden komt er een eenduidige infrastructuur. Eén handboek openbare ruimte voor de

		<p>hele stad waarin de veiligheid van de burger voorop staat. Aan de bestrating kun je zien waar je moet lopen, fietsen en rijden en hoe hard.</p>
<p>Ondernemen vanuit een uitkering / sociaal ondernemerschap</p>	<p>Hoe kunnen wij en betrokken instanties (DWI UWV) ondernemende initiatieven van burgers stimuleren en een faciliterende rol aannemen?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ondernemen vanuit een uitkering, laten we samen de barrières wegnemen. - Denktanktafel30 organiseert dit jaar twee bijeenkomsten met DWI, actieve uitkeringsgerechtigden, MUG, starters4communities, Pit en Jonge Sla om meer ruimte te scheppen voor ondernemen vanuit een uitkering.
<p>Betaalbaarheid en beschikbaarheid van woningen</p>	<p>Hoe kunnen we ervoor zorgen dat woningen betaalbaar en beschikbaar blijven?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Overschrijding van 6 maanden leegstand van een pand heeft een boete als gevolg, welke naar de staatskas gaat of de sociale woningbouw. - Woningen moeten collectief eigendom zijn, zodat iedereen kans maakt op een goede en betaalbare woning. - Wonen als grondrecht: iedereen zou een goede woning mogen hebben watmiddels dit plan gerealiseerd kan worden. - Iedere woning, koop en huur, moet op kwaliteit en omvang worden beoordeeld. Hierdoor kan je hoge huren en koopsommen afschaffen en teruggaan naar reële huren. - Een woning moet geen belegging zijn maar een woning. Nu wordt er gespeculeerd wat zorgt voor leegstand. - Coöperaties terug naar hun kerntaken. Een organisatie op kleinere schaal zou hierbij kunnen helpen.
<p>Airbnb, toerisme en de woningvoorraad</p>	<p>Hoe zorgen we ervoor dat lusten en lasten van bewoners en toeristen rond woninggebruik meer in balans komen?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Om de lasten en lusten van bewoners en toeristen beter in balans te brengen komt er een gastvrouw of gastheer in een woonblok of straat die toeristen welkom heet. -Medezeggenschap van bewoners aan de onderhandelingstafel en bewaken van de kwaliteit van hun woonomgeving en het meedelen in de opbrengsten uit toerisme voor de buurt.

Ouderen langer thuis blijven wonen	Hoe zorgen we ervoor dat de maatschappij wezenlijk betrokken is bij de situatie van ouderen?	- Voorzieningen die vaak nodig zijn, zoals huisarts, maatschappelijk werk, thuiszorg en ontmoeting moeten dichtbij, op loopafstand, zijn. De buurtorganiseert zich en nodigt de overheid uit voor een keukentafelgesprek. Inzet van het gesprek is maatwerk voor de buurt door overheid en organisaties.
Inspraak van huurders en bewonersparticipatie	Hoe kunnen de huurders- en bewonersbelangen versterkt worden?	- Corporaties worden coöperaties. Huurders krijgen zeggenschap over de projecten waar in ze wonen. Op projectniveau worden de huurders georganiseerd in een coöperatieve verenigingen. Deze CV's kiezen een koepel met een bestuur dat de klassieke beheertaken uitvoert, daartoe bijgestaan door een stafbureau. - Amsterdam wordt weer de stad van haar bewoners. Laten we de regie over de stedelijke ontwikkeling tot onderwerp van publiek debat maken. Laten we de burgers betrokken bij het oplossen van de probleem in de stad, zoals de stadsgesprekken van 1990.

(bron: website Burgertop Amsterdam)